

Ida Diemars translokationstale

Taler

Ida Diemar
Rektor på Høje Taastrup
Gymnasium

Dato

27. juni 2025

Sted

Høje-Taastrup Gymnasium

1 Kære studenter

I dag skal vi hylde jer, fordi I har afsluttet jeres ungdomsuddannelse. I har gennemført forløbet både som individer OG som et fællesskab. Det har været jeres eget frie valg at tage netop en gymnasial ungdomsuddannelse. Hér har I lært både at se verden, som den er OG at kombinere viden, innovere, frembringe nyt. Det har I lært på det videnskabelige fundament, som gymnasiet står på. I er nu frie til at gå jeres egne veje. Den faktuelle viden, som I har fået med jer herfra, styrker jer, og I ved også nu, at I ikke ved alt. Dét, ikke at vide, kan skade alle, mens erkendelsen af, at I endnu netop ikke ved alt, er et potentiale for frihed – frihed for os alle. For vi fødes egentlig ikke som frie. I første omgang er vi bundet af en navlestreng til vores moder. Men frihed handler nu om lidt mere end at løsrive sig fra en moderlig binding –, frihed er at indgå i verden og at være med til at ændre den i fællesskab med andre.

15 Fællesskaber er anderledes i dag, end det var før fx årtusindskiftet. I dag kan man let på sociale medier tilmelde sig et fællesskab om næsten alt, og man kan lige så let melde sig ud igen. Helt ubemærket. Det er imidlertid ikke sådanne fællesskaber, vi skaber på Høje-Taastrup Gymnasium. Vi har etableret forpligtende, værdibaserede fællesskaber, som er grunden til, at vi kan tackle uenighed. Men vi er enige om de værdier, hvorpå gymnasiet hviler.

Således er vi – I – frie individer i et forpligtende fællesskab. Der er på den måde ingen modsætning mellem individ og fællesskab. Og det er noget, vi har med os helt tilbage fra renæssancen. I en novelle fra Giovanni Boccaccios store værk Dekameron – i én af de mindre løsslupne – fortælles om et par, der elsker hinanden inderligt. Kvinden i forholdet er imidlertid gift med en anden. Denne opdager hustruens utroskab, lader elskereren dræbe og serverer kynisk hans hjerte for hende som et aftensmåltid. Da hun opdager, hun har spist sin elskedes

hjerter, kaster hun sig ud ad vinduet, ud i døden. Hendes mand frygter nu alligevel samfundets reaktion og med rette: De to elskende begravnes side om side med en sten, hvorpå deres kærlighedshistorie beskrives.

- 35 Boccaccio beskriver med novellen det nybrud, som renæssancen er: individets frie vilje. En hyldelse til den enkeltes frihed, den enkeltes valg af hvem, man vil elske. Og dermed også et brud på det institutionaliserede, det skæbnesbestemte. Et fællesskab mellem to mennesker må hvile på den enkeltes frie valg.
- 40 Denne historie gentages et halvt årtusind senere hos danske Christian Winther i novellen Skriftestolen. Her er persongalleriet også et ægtepar, hvor kvinden har en elsker. Hustruen går til skrifte i kirken. Kirken er sådan konstrueret af arkitekten, at befinder man sig et bestemt sted i kirken, ja, så kan man høre, hvad der skrives. Ægtemanden står netop dér, da hustruen erkender sin skyld.
- 45 Det får fatale følger for elskeren, der kvæles af ægtemanden med en pude. Winthers ærinde her er ikke at dømme utroskab, ej heller at opfordre til selvtægt. Derimod er hans ærinde at udstille det falske og det overfladiske. Kvinden erotiseres, hun reduceres til æstetik.
- 50 Christian Winther læner sig således op ad Ludvig Holberg, som nogle hundrede år tidligere skrev: ”Ægteskabet er det, der mindst tåler tvang”. Den danske litteraturkritiker Georg Brandes, der bedst kan karakteriseres som Holbergs tronprætendent holder i slutningen af 1800-tallet en forelæsningsrække, og introducerer hermed Danmark for europæisk litteratur. En litteratur, der
- 55 tematiserer kønslig ligestilling. Skandinavisk litteratur vågner op af dvale efter Brandes’ forelæsning, og det nordiske lys står som en gylden metafor for demokrati, ligestilling og frihed. Holberg og Brandes er værd at trække frem i dag, fordi gymnasiets formålsparagraf netop bygger på disse værdier og idealer om videnskab.
- 60 I Georg Orwells dystopi 1984 skildrer han et samfund underlagt censur og kontrol. Mennesket er ikke i stand til at tænke frit, og forsøges det, opdages det, og får vidtgående konsekvenser: enten bankes mennesket bogstavelig talt på plads, eller mennesket må dø. Det giver anledning til megen refleksion,
- 65 herunder hvad et menneske er. Hvad er et menneske uden fri tanke eller tale?

Et par årtier før skrev Adam Huxley romanen *Brave New World*, en satirisk samfundskritisk roman, hvor mennesket ikke ældes eller bliver syg. Og selvom

70 det selvfølgelig lyder forjættende, så er det på bekostning af menneskets frie vilje. Og den pris bør ingen være villig til at betale. Andre store forfattere har gennem tiden skrevet samfundskritisk litteratur og må nu leve – og dø – i eksil. Det må aldrig blive sådan, at vi i Danmark ikke kan tale sammen. Eller at der er emner, vi ikke kan berøre, holdninger, der censureres – eller ligeså slemt selv censureres.

75 Den åbne, fordomsfri dialog er fundamentet for det danske demokrati.

Jeg ved, at I er blevet undervist i emner, I ikke vidste, I havde brug for – og med garanti også emner, som I endnu ikke ved, I får brug for. Der er brug for alle stemmer i den demokratiske samtale. Det handler ikke om at råbe, men så

80 sandelig heller ikke om at hviske. Det handler om at kunne ytre sig frit, kunne klare at møde modstand og indgå i en åben dialog, også dér, hvor I ved, I vil møde modsatrettede synspunkter end jeres egne, møde holdninger I ved, I vil være uenige i. Det er helt fint at være uenige, at diskutere, det er udviklende og sundt. Men det er naturligvis kun udviklende og sundt, hvis samtalen

85 udspringer af det store værdibaserede fællesskab, som vi står på i dag: Vores FÆLLES frihed.

På et gadehjørne i et af Napolis kvarterer hænger en mindeplade med et citat af den store tyske digter Goethe: »Den, som i sine tanker kan vende tilbage til

90 Napoli, vil aldrig være helt ulykkelig.«

På HTG findes ikke en mindeplade for nogen. Men hvis der skulle være én, så ville jeg foreslå: Når jeg i mine tanker vender tilbage til HTG, vil jeg aldrig være helt ulykkelig.

95 Når jeg tænker på HTG, vil jeg tænke på jer – ikke med vemod – men med stolthed: Sikke en årgang, sikke elever, sikke hver og en af jer har sat et stort aftryk på skolen. Dét er en mindeplade værd. Tak for det.

100 Tillykke med eksamen.

Kilde

Manuskript modtaget fra taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler

105 Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Translokations-/dimissionstale

110

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/ida-diemars-translokationstale-2025>

115

120

125

130

135

140

145